

Bernardien Tiehatten,
Kennisprogramma
Bodemdaling

**“Tóch meer
onderzoek doen”**

“De stelling dat we nu wel genoeg over bodemdaling weten, daar kan ik niet in meegaan. We weten inderdaad nu heel veel over dát de bodem daalt. Ook hebben we al een grote onderzoeksdatabase rond dit thema. Maar over hoe we dat moeten tegengaan, daar weten we nog steeds niet genoeg van. En de samenhang van bodemdaling met andere problemen als verdroging en CO₂-uitstoot, daar is ook nog extra kennis over nodig.

Dat vernatten een goed idee is, daar zijn de meesten het wel over eens. Maar tot welk niveau? Er zijn zo veel verschillende veensoorten, en bij elke bodem kan dat weer anders zijn. Dus domweg het waterpeil verhogen, daar moet je echt mee oppassen. Onderwaterdrainage kan een tijdelijke oplossing zijn voor bodemdaling. Maar we weten nog niet precies wat de consequenties op lange termijn zijn. Wat we wel weten is dat de kosten hoog zijn. Ook daar moeten we zeker nog onderzoek naar doen.

Er zijn allerlei biologische processen waar we nog niet zo veel van weten. De natuur is grillig. Dus wat ons betreft is de eerste stap tóch meer onderzoek doen, en gebruik maken van de resultaten van lopende onderzoeken. En dan niet naar hoe de bodem daalt, maar naar welke maatregelen ertegen zijn en hoe effectief die zijn.”

**“Wat is de eerste
stap die we
moeten nemen om
bodemdaling in
veenweidegebieden
tegen te gaan?”**

Begin september bracht de Raad voor leefomgeving en infrastructuur een rapport uit over de voortdurende bodemdaling in veenweidegebieden, vooral veroorzaakt door ontwatering voor de landbouw. Bodemdaling is ongunstig voor de natuur, de waterkwaliteit en de veiligheid. Ook geeft die problemen als verzilting, opbarsting en uitstoot van veel CO₂ door ‘verbranding’ van het veen, concludeert de Raad voor leefomgeving en infrastructuur. Bovendien leidt het tot hoge kosten. De raad geeft aanbevelingen: verminder die bodemdaling met 50% in 2030 en 70% in 2050. Verhoog het waterpeil en compenseer de boeren voor hun extra kosten. En zorg dat bodemdaling een portefeuille wordt van één minister, in plaats van de huidige verspreiding over zes ministeries.

Het is niet het eerste rapport over bodemdaling, en vast ook niet het laatste. Maar de redactie van dit Vakblad wil wel eens weten: als we nou niet alleen praten, onderzoek doen en rapporten schrijven, maar nu eens iets gaan doen: wat is dan de eerste stap die we moeten nemen?

— Marjel Neefjes

**Bert de Groot, Hoogheemraad
bij Hoogheemraadschap de
Stichtse Rijnlanden**

**“Wat we wel weten, is
dat het grondwaterpeil
omhoog moet”**

“We weten nog niet genoeg! Maar dat neemt niet weg dat we in de tussentijd wel al stappen moeten nemen. Wat we wel weten, is dat het grondwaterpeil omhoog moet. Daar zijn verschillende methodes voor, zoals peilopzetting of infiltratie via onderwaterdrainage of greppels. In het oppervlaktewater moeten we een dynamisch peil aanhouden.

Ook de boeren zien wel in dat het grondwaterpeil omhoog moet. In de afgelopen droge hoorden we boeren zelfs vragen aan het waterschap of het peil niet omhoog kon. Nou, dat hoorde je 10 jaar geleden echt niet! En juist die droge zomers zorgen voor de meeste bodemdaling, dus dan het peil verhogen, heeft veel impact en is een win-win-situatie. De discussie ontstaat als het daarna weer nat wordt. Er zijn toch ook nog wel boeren die bang zijn om dan te verzuipen.

Daarom denk ik dat we moeten beginnen met grondwaterpeilverhogingen in polders waar er draagvlak voor is. Dat zijn niet de polders waar de problemen het allergrootst zijn, die boeren voelen zich vaak te veel bedreigd. Maar in de polders met de op-1-na grootste problemen, daar is vaak wel draagvlak te vinden. Zo hebben de boeren in de polder Lange Weide in Driebruggen samen besloten het peil te verhogen tot gemiddeld 40 cm onder maaiveld, via onderwaterdrainage. Bij droogte kan dat wel naar 30, en als het nat is, wordt het 50. De eindconclusie weten we nog niet, maar het is een mooie eerste stap!”

**Adri Bom-Lemstra,
gedeputeerde Zuid-Holland**

“We leren door te doen”

“Allereerst: mooi dat er met het advies van de Raad voor leefomgeving en infrastructuur weer even de schijnwerpers zijn gezet op de problematiek. Hard nodig. Want inderdaad, we weten dat bodemdaling in het landelijk veenweidegebied vooral wordt veroorzaakt door het verlagen van het waterpeil. Maar nee, we weten nog lang niet alles. We hebben er eeuwen geleden met elkaar voor gekozen om het waterpeil te verlagen, om vee te kunnen houden. De gronden zijn in bezit van mensen, die er hun brood mee verdienen en het landschap bepalen. Zomaar de veenbodem vernatten – of het veen zelfs weer laten aangroeien – kan technisch misschien wel. Maar er komen veel meer vraagstukken bij kijken.

We zijn hier als provincie samen met gemeenten, waterschappen en boeren al hard mee aan de slag. Ik denk dat er veel te halen is uit een goede mix van technische maatregelen, andere vormen van grondgebruik, bedrijfssystemen en gebiedsinrichting. Uit nieuwe vormen van waarden of nieuwe verdienmodellen. Daar werken we hard aan. Via de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart bijvoorbeeld, waar we gaan werken met innovatieve onderwaterdrainage. Of binnen de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling, waarbij ook aandacht is voor nieuwe verdienmodellen en biodiversiteit. De Raad gaat te gemakkelijk voorbij aan wat is opgetuigd. We leren door te doen. Daar moeten we zeker mee doorgaan, en ook nog uitbreiden. Dan zorgen we niet alleen voor een oplossing, maar voor een duurzame oplossing. Met perspectief voor het gebied, bewoners en gebruikers.”

**Hilde Niezen, wethouder
gemeente Gouda en
voorzitter Platform Slappe
Bodem**

“Als gemeente zit je te dicht op alle belangen”

“Op zichzelf vind ik het rapport van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur mooi. Ik ben het er mee eens dat er een nationale aanpak moet komen. Het Rijk moet doelen stellen en gebiedsprocessen faciliteren. Als je een omslag teweeg wilt brengen, kun je wel tot die transitie vanzelf ontstaat, maar de praktijk leert dat landelijke sturing nodig is. De bodemdaling heeft natuurlijk met het grond- en oppervlakte-waterpeil te maken, maar het is een groter verhaal, het gaat ook over grondgebruik, onder andere door agrariërs. Er gaat sowieso wat veranderen, en dat geeft ruimte om het beter te maken. We zitten immers met drie grote opgaven: niet alleen bodemdaling tegengaan, maar ook de biodiversiteit verbeteren en de energietransitie realiseren.

Als je in het veenweidegebied woont, houd je van die ruimte, de weidsheid met sloten en luchten. Maar vanwege die drie opgaven – bodemdaling, biodiversiteit en energietransitie – moeten mensen accepteren dat er wat gaat veranderen. Daarvoor is meer sturing van bovenaf nodig. Als gemeente zit je te dicht op alle belangen. En boeren kun je hun keuzes niet verwijten, die moet je wat te bieden hebben.

De eerste stap is wat mij betreft een integrale strategie. Hopelijk komt dat met de Nationale Omgevingsvisie die nu gemaakt wordt. Als je alleen zegt dat het belangrijk is, maar vindt dat het van onderop moet gebeuren, dan kom je er niet.”

**Trienke Elshof,
portefeuillehouder Gezonde
Omgeving bij LTO:**

“We zoeken balans tussen draagkracht en waterpeil”

“De Raad voor leefomgeving en infrastructuur doet alsof er nog niks gebeurd is op dit gebied, maar niets is minder waar! Er is een Regietafel Veenweiden, als onderdeel van het Klimaatakkoord. Van daaruit worden verschillende mogelijke maatregelen onderzocht op hun effectiviteit. Dat zijn maatregelen als onderwaterdrainage, peilverhoging of het omvormen van grond naar natuur.

In Friesland is bijvoorbeeld al sinds 2015 een Veenplan van kracht, waarmee al heel veel gebeurd is. Er zijn al plekken waar een hoger peil is ingesteld, of waar boeren zijn uitgeplaatst. Ook bij de Nieuwkoopse Plassen en in Noord-Holland weet ik dat er echt al maatregelen genomen zijn.

Als LTO willen wij natuurlijk dat de veenweiden ook echt weide blijven. Dat betekent dat we de balans moeten zoeken tussen draagkracht en waterpeil. Soms kan onderwaterdrainage de oplossing zijn, maar soms lukt dat niet meer, en moet je een boer uitplaatsen of de grond afwaarderen naar natuur. In beide gevallen betekent dat dat er een vergoeding tegenover moet staan. Je moet heldere keuzes maken en geen uitrookbeleid voeren, door wel peilverhoging toe te passen en geen compensatie te bieden.

Het pleidooi voor een centrale regie van de Raad voor leefomgeving en infrastructuur snappen we ook niet zo goed. De minister van LNV is aangewezen als coördinerend minister, en die heeft nota bene half juli haar Veenplan aan de Tweede Kamer aangeboden, naar aanleiding van de motie Bromet-De Groot. Gek dat daaraan in het Rli-rapport helemaal niet gerefereerd wordt!”